

гения, които той не е можалъ да прѣдвиди, но често се ползвалъ отъ тѣхъ само въ тѣзи минута, когато се научавалъ за тѣхъ, както напри- мѣръ въ началото на 1706 г. противъ Вандома и по късно, при дви- жението къмъ Туринъ, противъ ор- леанския херцогъ. Много случаи, осо- бенно въ слѣдующитѣ походи въ Ни- дерландия, въ които би можало, спо- рѣдъ нашитѣ понятия, иначе да се възползваме отъ погрѣшкитѣ на не- приятеля, необходимо е да се об- сжждатъ отъ глѣдна точка на тога- вашнитѣ лъжовни военни понятия и метода за водението на войната. Но тамъ, гдѣто принцъ Евгений билъ свободенъ отъ тѣзи пжтища, които го свързвали, напримѣръ на Адиге, Оллио, Адда и По, той отстранявалъ отъ себѣ си всѣко тѣхно влияние и дѣйствувалъ, като Густавъ-Адолфа и Тюренна, само по внушението на гения си.

Въ походите въ 1704—8 години и по нататкъ до 1711 той не мо- жалъ да дѣйствува съ сжщата сво- бода, понеже дѣйствувалъ заедно и подъ главното началство на Марл- боро, сжщо както и въ похода въ 1707 година, на който савойския хер- цогъ свѣсѣмъ побъркалъ. Но както въ щастieto, тѣй и въ нещастieto всѣка стѣпка на принца Евгения е означенувана съ най-голѣмалична отъ негова страна дѣятелность. Достатъч- но е само да вземемъ въ внимание всичкитѣ случайности прѣдъ боя при Карпи, за да се убѣдимъ напълно въ това. Къмъ всичко безъ исключение, и особено въ боя, принцъ Евгений прилагалъ още по голѣмо лично уча- стие, отколкото Тюреннъ, и водилъ войскитѣ си на бой и въ боя сжщо тѣй, както Густавъ-Адолфъ: доказа- телство за това служатъ сраженията при Карпи, Кассано, Туринъ, Уде- нардъ, Лилль, Малплакѣ и много дру- ги. Въ походите си въ Италия той

прѣдставлява голѣмо сходство съ Тю- ренна — по съображенията и съ Ан- нибала — по военнитѣ хитрости и други побуждения.

Но, между всичкитѣ велики пол- ководци, той билъ особено неща- стенъ въ походите 1710—11 и 12 години, тѣй че подвизитѣ и успѣ- хитѣ на 11-тѣ прѣдидущи походи били загубени. По горѣ, при изло- жението на тѣзи три похода, бѣхж обяснени вече нѣкои отъ причинитѣ за несполукитѣ на принца Евгения въ тѣхъ. Обяснението на неблаго- приятнитѣ обстоятелства, които отъ всѣкждѣ го свързвали и обрѣменя- вали, сж възможни и необходими, но само не въ смисълъ да се оправ- дава принцъ Евгений — такъвъ чело- вѣкъ не се нуждае отъ това. И ако въ тѣзи обстоятелства се намираше не той, а другъ нѣкой, обикновенъ полководецъ, то би билъ, може би, много по нещастенъ. Може ли да се съмняваме, че въ 1710 година принцъ Евгений не е знаелъ напълно—край- ното положение на Франция и не е виждалъ необходимостта — да дѣй- ствува по най рѣшителенъ начинъ? А въ този походъ се крияла глав- ната причина на всичкитѣ несполуки въ послѣдующето. Принцъ Евгений все-пакъ билъ чловѣкъ на времето си и движението прѣзъ нѣколко рѣда крѣпости било признато за рѣшител- но невъзможно. Но слѣдъ туй принцъ Евгений билъ нападнатъ отъ всевъз- можни незгоди. Той билъ свързанъ и отъ намѣренята на холландскитѣ комисари, и отъ разнородния съставъ на съюзната армия, и отъ много други обстоятелства, и нѣма съмнѣние, че той самъ можалъ да прѣдвиди въ- роятнитѣ слѣдствия на това, неиз- бѣжни срѣщу такъвъ противникъ, ка- то Виллара. Но той неволно билъ увлѣченъ отъ всички тѣзи обстоя- телства въ такава посока, каквато ни- кога не би избралъ, ако би билъ съв-